Anul XXVIII. —No. 9. 5 BANI IN TOATA ŢARA 5 Luni, 28 Februarie 1911

UNIVERSUL LITERAR

INFIORATOAREA DRAMA DIN ROMA. — (Vezi explicaţia).

NOTELE SĂPTĂMÂNII

EXPOZIȚIA DIN ROMA

Noul guvern românesc a hotărât participarea noastră la marea Expoziție din Roma. Știrea este întru totul înbucurătoare, cu atât mai mult cu cât vom putea avea astfel prilejul de a ne arăta sentimentele de gratitudine ce ne leagă de surora noastră mai mare în lumea latină și vom putea sta în rând cu toate statele europene la sărbătoarea ce'și face frumoasa și dulcea Italie din aniversarea unităței ei cu Roma capitală.

Din nefericire, timpul pentru organizarea participărei noastre este foarte scurt, expoziția italiană urmând a se deschide la 14 (27) Martie cor. Cu toate acestea guvernul a luat măsuri ca această participare a noastră, fără a fi fastuoasă, să fie cel puțin tot atât de demnă pe cât este de sinceră partea ce poporul românesc ia la bucuria Italiei.

Din cele știute până acum, România va participa la secțiunea archeologică din Termele Diocletiane, în care vom fi în rând cu statele cele mari. S'a mai hotărât apoi clădirea unei mici case țărănești în incinta castelului Sant' Angelo, unde vor fi expuse pe lângă colecțiile etnografice și câteva specimene ale artei noastre religioase, împreună cu câteva din tablourile maestrului Grigorescu.

Pe lângă acestea, comitetul organizator, din care fac parte d-nii prof. Onciu și Tzigara-Samurcaș, lucrează la o cât mai demnă reprezintare a țării.

Cu prilejul acesta, dăm aci o scurtă expunere a planului general al Expoziției, care nu seamănă întru nimic cu ceea ce s'a făcut până acum.

Expoziția se întinde în tot orașul, și adevăratul teatru al Expoziției e însăși Roma, înfrumusețată, reconstituită, evocatoare a întregului ei trecut.

Minunatele *Terme ale lui Diocletian* aŭ fost complet degajate și'n sălile lor grandioase va fi prezintată Expoziția archeologică, consacrată studiului civilizației latine în vechile provincii ale imperiului roman, și va conține reproduceri și reconstituiri ale vechilor monumente. Toate națiunile din Europa cari aŭ primit influența civilizației latine aŭ trimis documente de cel mai mare interes.

Castelul Sant' Angelo, colosalul mormânt al lui Adrian, transformat de papi în fortăreață, va fi punctul central al Expoziției. Aci va fi instalată Expoziția retrospectivă a Evului-Mediu și a Renașterei. [illegible] serbări de noapte date altă dată de către papi, în castelul Sant' Angelo, vor fi reproduse [illegible] după documentele epocei. In incinta acestui castel s'a construit și un palat special pentru cele o sută de congrese ce se vor ține în timpul Expoziției.

In *Piața de arme* se află Expoziția etnografică a întregei Italii, care va permite vizitatorului să admire, într'un cadru unic, întreaga Italie așa ca amintiri caracteristice. Va fi acolo Veneția, cu [illegible], canalele și gondolele ei; Neapolul cu vechiul ei cartier dispărut Santa Lucia; Genua cu vechiul ei port; monumente din Sicilia, Sardinia, Calabria, Abruzi, etc.

In *Villa Carlesi*, la spatele villei Borghese, în regiunea vechilor vile papale, va fi Expoziția internațională de Belle-Arte. Roma a construit, în mijloc, un splendid palat destinat să rămână muzeŭ. In jurul acestui palat central sunt palatele Germaniei, Angliei, Americei, Franței, Japoniei chiar. Expoziția aceasta va arăta tot ce aŭ produs mai frumos din cincizeci de ani încoace diferitele popoare.

La acest program de Expoziții permanente, se poate adăoga alt program de Expoziții vieţuitoare și schimbătoare, care va fi Expoziția muzicală și dramatică.

In acest chip, anahronismul de a se organiza ceva atât de modern în orașul amintirilor nemuritoare dispare și Expoziția din Roma se arată a fi demnă de incomparabilul ei cadru.

* * *

DE VORBĂ

— Scenetă —

de

EM. GÂRLEANU

O dimineață dumnezeiască. Din trebue să fi fost începutul începutului. Cer lăptos, [illegible] mângâiere. Flori, cu nemiluita, de-asupra ierbei fragede și umede. Căpacii plini de poame capte. Și fluturi, fluturi, ca o ninsoare de petale. Pe o așa frumusețe de vreme păsările ies și ele la voroavă. O turturică, un gangur și o pupăză vorbesc. Turturica e sfioasă, gingașă, ca o fată mare. Pupăza, gătită foc, împopoțonată cu o creastă cât toate zilele. Gangurul, strâns și spilcuit în haina penelor, Doamne, ce mai ștrengar!

— Dimineață te-ai mai sculat, spune el Turturicăi.

— Ca 'n totdeauna: când soarele soarbe cea din urmă picătură de rouă.

— Dar pe mine nu mă 'ntrebi? se lingușește pupăza.

Gangurul tace.

— Ca să te văd pe tine, răutăcioasule!

Gangurul tace.

Pupăza o 'nciudată:

— Și adică la ce, numai după ce soarbe soarele cea din urmă picătură de rouă te scoli dumneata? face ea către Turturică.

— Fiind-că, altfel, [illegible] turturica, i-aș sorbi-o eŭ, și nu mi-e dat să sorb pietrele [illegible] ale cerului.

— [illegible] de rouă...

— Da, picăturile de rouă sunt lacrimile stelelor, pe care soarele le preface apoi în pietre scumpe.

— Foarte adevărat, adaogă gangurul.

— Eŭ n'am știut lucrul ăsta, se miră pupăza.

Turturica își netezește penele, apoi și le așează frumos cu ciocul. Pupăza [illegible]. Gangurul fluieră. Și-atunci, de odată, dintr'un tufiș, sare mierla.

— M'ai chemat, gangure?

— Nu, dar [illegible] c'aŭ venit.

Mierla, bucuroasă, se [illegible] în picioare, își șterge de [illegible] galbene, apoi se înclină în [illegible] de sărbătoare în fața tuturor:

— Tot luminoasă...

— Tot întunecoasă...

— Imi plâng mereu [illegible].

— De ce?

— Fiind-că'i mereu amorezat de mine. Și eŭ iubesc...

— Pe cine?

Mierla se uită la gangur. Gangurul fluieră ștrengărește.

— Am înțeles, răspunse pupăza, înțepată.

Din creanga de de-asupra, un măr se desprinde și cade lângă turturică.

— Cum m'am speriat! zice ea, tremurând.

Mierla îi face vânt cu aripa. Gangurul îi aduce pe o frunză picătură de apă:

— Bea, e de la izvorul de lângă gutuiŭ.

Turturica bea. Gangurul îi spune:

— Știi ce ai băut?

— Ce?

— O picătură de rouă! am mai găsit una, uitată pe o frunză de rosmarin.

— Vai! se mâhnește turturica, am păcătuit!...

Soarele arde cu putere.

— Unde stai? întreabă pupăza pe gangur.

— Tot în leagănul meŭ din plop.

— Dar tu, mierlo?

— Intr'un tufiș de liliac.

— Și tu, turturico?

— In mesteacănul din luncă.

— Eŭ, încheie pupăza, am o casă nouă. Un cuib! O răcoare! O mireasmă! Știți una? Tot e fierbinteala de acuma, haide și mi l'ați vedea.

— „Foarte mulțumim!" fac însă pasările dintr'o dată și, grăbite, zboară care încotro.

CEA DIN URMĂ NOAPTE

„Da, e cea din urmă noapte! Cea din urmă!... Cea din urmă umbră răcoroasă care mă mai împresoară; cele din urmă stele ce le mai privesc, licărind ca niște candeli îndepărtate, în ghiața albăstrie a cerului; cea din urmă jalnică cântare ce-o mai aud, îngânată de vânt, în ramurile desfrunzite ale salcâmilor, pentru ultima oară mai privesc ogradu văruită cu zăpadă, pentru ultima dată [illegible], cu pașii rari, cerdacul pe care-l străbăteai tu, în vârful picioarelor ca să nu te simt, și mă apucai prin fereastră, și băteai cu degetele tale fine în sticla cu flori străvezii de ghiață și mă chemai, cu vorbe dulci, din vârful limbii: „Tudorel... Tudorel...!" Și toate lucrurile din jurul meŭ, pentru cea din urmă oară le privesc cum aș privi niște prieteni, niște rude de care mă despart pentru multă vreme și pe cari nu știŭ de-o să-i mai văd. Uite măsuța din mijlocul odăiei la care te-așezai tu, cu coatele rezemate, cu capul în palme. Și condeiul acesta a fost purtat de mâna ta și parcă, cum îl privesc, vrea să-mi spuie: „Ascultă, prietene, n'am fost purtat de-o mână mai ușoară și mai delicată ca a ei". Și petecul de hârtie pe care tu de zeci de ori mi-ai scris numele, parcă vrea să-mi spuie: „Primește-mă!" Il privesc. Mi-aduc aminte cu cât drag îmi scriai tu numele cu fel de fel de litere și cum ridicai uneori capul și îmi spuneai, cu ochii plini de priviri tăioase: „Dacă altă femee te-ar dezmierda așa, cum te dezmierd eŭ, aș omorî-o. Eŭ te-am dezmierdat întâi: Tudorel... și alta n'are dreptul să te cheme astfel".

Și-mi scriai numele pe care c'o [illegible] aleasă îl rosteai. Petecul ăsta de hârtie îmi vorbește, în muțenia lui, îmi vorbește, cu-a glas pe care numai eŭ îl înțeleg: glasul mâinelor, glasul ochilor negri, glasul pustiului netărmurit. Și cât prețuește hârtia asta peste care a umblat mânuța ta! O comoară! O 'mpărăție!

De atâta timp de când păstrez într'un pahar buchețelul tăŭ de flori, ce l-ai desprins de la sân, [illegible] și mi l'ai dat. In fiecare dimineață schimb apa din pahar, așez păhărușul pe masă, în [illegible], și-atunci crenguțele [illegible], aplecate pe buza sticlei, par [illegible] de chihlimbar, [illegible] mici, fără miros. Căci vremea i-a furat parfumul; dar această vreme, cu cât trece, cu atât le [illegible] frumusețea și le face [illegible]. Și florile acestea galbene [illegible] de mimoză, [illegible] din pahar, ca niște [illegible], o să fie strivite în picioarele celor ce-or să vie să mă vadă!

Totul, în noaptea asta are un farmec deosebit. Un aspect trist, îndoliat, priviri pline de lacrimi, oftări, strigări înăbușite, opriri de a'mi îndeplini gândul, îndemnări de a nu-mi călca cuvântul... Căci nimic nu e mai rușinos, ca cine-va să-și calce cuvântul—cum l-ai călcat tu bunăoară. Tu ai uitat totul, draga mea, cum de multe ori se uită un vis, cum un școlar uită o lecție învățată fără gust. Dar mintea mea păstrează întipărită încă cea din urmă noapte petrecută cu tine, după cum inima păstrează, în încăperea ei tristă, icoana ta.

Iți mai aduci aminte? Era un frig strașnic. Toată ziua ninsese și-acum zăpada scârțâia sub picioare, ca niște ciubote țărănești. Străzile, casele, copacii, poleiți cu argint strălucitor în lumina felinarilor. Noi rătăceam fără nici o țintă. Mă țineai de braț strâns, iar eŭ aveam cuprinsă mânuța ta rece în mâna mea și îți frecam degetele înghețate ce aveaŭ în ele ceva din fiorul clapelor unui pian uitat. Naintea noastră se lungea strada ca un fluviu de cositor topit. Vântul alergând printre casele nalte, scutura de pe aripele lui nevăzute fulgi de zăpadă rece, ce-ți atingea fața ca o pudră fină și-ți încărunțea sprâncenele negre și părul pe la tâmple. In grădina publică ne-am oprit. Intrasem într'un rai. Lacul înghețat părea un fluviu de lapte peste care s'apleacă crengile goale ale sălciilor și plopii nalți, ca niște uriașe lumânări albe, își întindeaŭ umbrele, măsurându-și lungimea.

[illegible] cercaŭ să înbrățișe ca bațele lor pământul [illegible] pe deasupra. Brazii mari, în rând, încărcați de zăpadă semănaŭ, într'adevăr, după cum mi-ai spus tu: „cu niște căciuli mari, albe, [illegible] de cele care poartă [illegible] voștri, Tudorel". Și acest mic codru, cu ramurele îngreuiate, ne primise în sânul lui, fără murmur, fără tremur, fără șoapte. In tăcerea de cavou s'auzeaŭ parcă bătăile inimilor noastre [illegible], iar ochii negri, ochii tăi mai ales, [illegible] ochi, negrii tăi ochi, ca două [illegible] înfipte într'o mască de [illegible], [illegible] ochi, frumoaso meu, în clipa ceea, poate pentru singura dată, [illegible]. Tremura în ei glasul [illegible] tale, [illegible] în ei [illegible] tu, scumpa mea, în acea clipă, eŭ citeam în ochii tăi...

Am părăsit apoi grădina, apucând o stradă lăturalnică.

Ne-am oprit la un colț de stradă. Era o cârciumă. Venea din năuntru răsunetul unui cântec. Tu te-ai apropiat de fereastră să privești; eŭ am rămas la doui pași căci mă împetrise frumusețea strălucirii tale. Cum îți bătea lumina lămpii în față, chipul tău prăfuit ușor de pudră albă, părul tăŭ negru ca brazda umedă de pământ, ochii tăi, nasul tăŭ, aveaŭ un farmec ce până în seara ceea nu-l văzusem. Dar tu m'ai tras de mână și n'am apropiat de fereastra dezghețată. La o masă ședeaŭ trei oameni, trei—și o femee. Doui lăutari cântaŭ. Cântaŭ de jale. In tejghea dormita negustorul, tot coborând și ridicând capul.

Femeea stătea în mijlocul lor și cu degetele bătea măsura în masa plină de sticle și pahare pe jumătate pline cu un lichid ce părea unt-de-lemn. [illegible] Țimbolistul [illegible]. Ne apropiasem fețele și [illegible] prin [illegible] neliniștiți. Unul [illegible] o mână de gologani [illegible] țiganului, iar lăutarul se sculă, mângâia cu arcușul strunele și începu [illegible] din gură, cu voce plăcută [illegible]:

Dulce copilărie,
Ce mult aș da copil iarăși să fiŭ...
Dulce copilărie.
Ce mult aș da copil iarăși să fiŭ...
Să nu mai știŭ ce știŭ!

Atâta am auzit numai, căci tu te lipiseși așa de strâns de mine, de-ți miroseam parfumul trupului tăŭ înfiorat, de-mi lunecară pe față din ochii tăi, două șireaguri de lacrimi. Ți aduci aminte? Ți-am cuprins în mâini capul și l'am tras în lumina lămpii. Frumoșii tăi ochi, uzi de lacrămi, aveaŭ în adâncul lor înduioșeri de teamă. S'atunci eŭ m'am aplecat cu gura și ți i-am sărutat! Am cercat să-i usuc cu buzele mele

fierbinţi! Şi tu n'aï zis nimic! ci aplecaseşï capul pe spate, cu guriţa deschisă... Şi era gura ta aşa de rumenă — o coprină — că, îmbătat de dragoste, mi-am strecurat mâna pe sub mlădiosul tăŭ mijloc, încolăcindu-l. Şi când te-am strâns la piept, tu, tu frumoasa mea femee, mi-aï şoptit:

Ce mult aş da copil iarăşi să fiŭ
Să nu maï ştiŭ ce ştiŭ...

Acasă, în odăiţă, era călduţ şi un aer moleşitor. Focul duduia în sobă, cu huruit de căruţă. Lumânarea tremura lumina eï galbenă, ofticoasă deasupra mobilelor vechĭ, iar pe la ferestrĭ glasurĭ lungĭ de sirene s'alungaŭ şi vârfurí de aripí nevăzute de vânt loveaŭ în sticlă.

Te-aï aşezat pe un fotoliŭ vechiŭ şi ros, în faţa foculuĭ. Dogoarea caldă îţi transforma obrajiĭ în miez de harbuzĭ, iar buzele-ţĭ căpătară culoarea ceruluí în răsăritul soareluĭ. Şi aï rămas pe gândurĭ: tu, în jâlţul vechiŭ, eŭ rezemat de pat...

— „Vino aici — şi m'aï tras de mână—..staï aci pe genunchiĭ meí". Ce dulce e pe genunchiĭ tăí fierbinţĭ!.. Şi cât de bine mi-l când cat în ochii tăi cuminţĭ şi triştí ca amurgul toamneĭ!... „Mă iubeştĭ?...." Iţí aducĭ aminte de câte orĭ m'aĭ întrebat? Şi mă puneaĭ să jur... şi juram... cu ochiĭ strânşĭ în ochiĭ tăí... cu capul rezemat pe pieptul tăŭ...

„In ziua când voĭ înţelege că nu mă maĭ iubeştĭ, voiŭ sfârşi... voĭ încheia cea din urmă pagină..." Şi tu mi-aí răspuns: „Şi asta n'are să se întâmple nicĭ odată, căcí toată viaţa... toată viaţa.. te voĭ iubi..." Şi juraĭ! Juraĭ ca ori-ce femee... Iar în gura sobeĭ scânteĭ ţâşneaŭ ca din amnare nevăzute şi se risipeaŭ: ca jurămintele tale!...

. . . .

. . . .

In noaptea asta—cea din urmă—văd toate prevestirile mele întrupate. Iu — fantomă, jurăintele tale — scânteele unuí amnar nevăzut. Eŭ capacul, mărul înflorit în visurí, scuturat de vânturĭ, — în aşteptarea fulgeruluí să cadă pe creştetu-mĭ: *îndeplinirea cuvântului!...* Tu ştiĭ că fără tine viaţa mea nu înseamnă nimic!... Şi bucata de fer, cu mănunchiul de os, ce stă pe masă, în faţa mea, parcă ştie şi ea gândul meŭ... Cu câtă dragoste mă priveşte! Ca pe-un prieten! Când l'am cumpărat, italianul, cu luleaua în colţul guriĭ, m'a întrebat: „Desigur, vă duceţĭ într'o călătorie, la ţară..." — „Da, mă călătoresc", — şi el nu ştie că mă călătoresc de pe lumea asta!...

Ezit! Dureroasă clipă hotărâtoare!... Căcí, frumoasa mea, mi-ĭ dragă viaţa, mi-ĭ drag cerul cu miile luĭ de stele şi codriĭ cu lacurile albastre, în umbra răcoroasă, cu insule de florĭ, cu concerte de păsărĭ, cu drumeagurí ce s'afund... Şi liniştea nopţilor de Maĭ, şi zbuciumatele serĭ de toamnă... Mi-l dragă viaţa... viaţa cum am visat-o eŭ.... cum mi-aĭ urzit-o tu!...

Cea din urmă noapte! Cel din urmă vis! Cel din urmă gând ce-l trimit spre tine, frumoasa mea! Florile ... stea de mimoză, ce le-aĭ purtat tu la piept, ce răŭ îmí facĭ! Să le arunc maĭ bine... Afară, să degere, să înghețe ca fericirea mea... ca norocul meŭ...! Şi-un singur gând mă mănâncă: Când veĭ afla mâine *adevărul*, veĭ regreta o clipă... *o clipă..* veĭ plânge poate un moment... *un moment*.... şi-o secundă.... *o secundă*... te va mustra conştiinţa gândind ca un tânăr pentru *Tine*, pentru tine pleacă într'o lume necunoscută! Şi dacă mă veĭ regreta o clipă.... îmí va fi deajuns!... O clipă, atât.... Şi mâní când mă vor arunca în vre-un colţ de ţintirim saŭ în câmp, afară, în bătaia vântuluí ... mâní voiŭ fi şters din mintea ta după cum, în ceasul în care îţi scriu, îţí sunt şters din minte.

In prima noapte mă veĭ visa. Nu,

Expoziţia din Roma

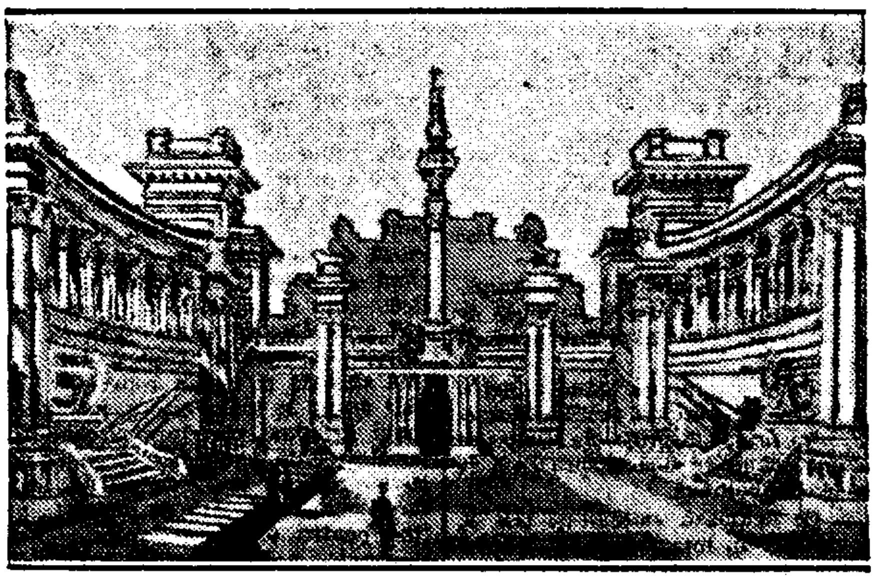

Expoziţia etnografică. — Intrarea în Forum-ul provinciilor.

cum m'aĭ cunoscut, nu ca în zilele când mă strigaĭ „Tudorel",... ci, cu chip fioros, cu fruntea pală—aspectul crizantemelor ofilite,—şi cu-n bănuţ de sânge în colţul tâmpleĭ! Asta, în prima seară. Iar în a doua seară—sunt sigur — cu braţele înlănţuite după gâtul altuia, veĭ îngâna cântecul ce l-aĭ auzit la crâşma din colţul străzeí văruite de zăpadă:

...Ce mult aşĭ da copil să fiŭ
Să nu maĭ ştiŭ ce ştiŭ...!

Şi el te va săruta pe frunte, frumoasa mea, pe ochĭ, cum te sărutam eŭ!... Iar peste câtăva vreme va scrie şi el o scrisoare, asemenea, cum îţĭ scriu eŭ, în cea din urmă noapte....!

Şi nu-ţĭ cer nimic, scumpa mea, nimic. Ci atât doar că încheiu scrisoarea asta, cu cuvintele poetuluĭ:

...Iar vestea asta mâní când veĭ citi-o,
Să plângĭ şi tu că m'aĭ perdut... Adio!..

. . . .

Tudorel

P. S. Ţin să-ţĭ amintesc că şi în clipa asta, *cea din urmă*, mi-í gândul şi inima la tine, frumoasa mea!

D. Iov Solferino

SE FACE SEARA...

Se face seară 'n sufletu-mĭ şi'n viaţă
Şi-mĭ par maĭ repezĭ clipele spre moarte
Şi 'n lume totuşĭ încă n'avuĭ parte
Să mă desmierde zorĭ de dimineaţă.

Bătrân de grijurĭ, mistuit de jale
Şi totuşĭ tânăr încă—treĭ deceniĭ,—
Par un învins, dar stau în faţa sceniĭ,
Privesc zâmbind la neştiuta c le.

Şi nu ştiu — să mă zbucium înainte,
Să râd ca un Mefisto saŭ blestemurĭ
S'arunc atâtor irosite vremurĭ
Ce'mĭ par un stol de corbĭ peste morminte?

Să râd şi... spumege 'n pahare vinul,
Un vin aprins ca dorul meu, ca gândul,
Să beau paharele treĭzecĭ de-arândul,
Să mĭ beau cu ele-odată şi destinul!

Bea, suflete 'nsetat de dor, uitarea
Şi râzĭ nepăsător de tine însuţĭ,
Să nu 'nţeleagă nicĭ o umbră plânsu-ţĭ,
Să nu te maĭ vrăjească vrăjitoarea..

Bea, suflete, de-ar fi otravă 'n ele.
Paharele, le vezĭ,—sclipesc în zare—
Şi picurile par mărgăritare
De foc—şi 'n vin sunt dorurile mele.

Destul aĭ alergat, cu gând de bine,
Norocul să ţi-l afli printre fele —
De-acum desnelicește-te, poete.
Să maĭ clerie şi-ele după tine!..

1911, Febr. **Leontin Iliescu.**

CUGETĂRI

Nu ne putem ridica uitându-ne în spre pământ, ci uitându-ne în sus către cer. *Samuel Smiles.*

Leacurile pe carĭ le credem venite din cer sunt adesea în noi. *Schakespeare.*

Să privim pe morţĭ ca pe nişte absenţĭ; făcând astfel nu ne vom înşela niciodată. *Seneca.*

Mizeria face să crească ignoranţa; ignoranţa face să crească mizeria. *D-na de Staël.*

Prietenia se sfârşeşte acolo unde începe împrumutul. *Alex. Dumas.*

Nu omul trebue să meargă după onorurĭ; ele trebue să vie la om. *Valbone.*

Z. AMBRUS

CECILIA ROZGONY

Era pe la ora un-spre-zece; Müller voia să se ducă pentru o jumătate de ceas acasă, spre a-şi vedea fetiţa bolnavă. Dar îĭ sta pe cap un conte scăpătat, care dintr'o dispoziţie moştenită din strămoşĭ, nu observă indispoziţia directoruluí de bancă.

Müller, privi în tăcere pe acest aristocrat plin de tristeţă, prin ochelariĭ săĭ rotunzĭ, carĭ dădeaŭ ochilor săĭ marĭ o oarecare expresie severă. Apoĭ, văzând că gentlemanul n'are gând să se urnească, sună să vie intendentul.

— Pongraţ,—zise, după ce-şi ceru scuze de la vizitatoruĭ săŭ,—trebue să plec pentru puţin timp. Adu-mĭ hârtiile ce's de iscălit de urgenţă ş'apoĭ să îndreptezí pe oricine va veni la d. Sàntay. Eventual, dacă nu mă voiŭ întoarce până 'n prânz şi se va simţi neapărată nevoe de mine, să veniţĭ să mă luaţĭ cu trăsura; mă veţĭ găsi acasă.

Sărmanul nobil înţelese în sfârşit, că s'a terminat convorbirea şi-şĭ strânse catrafusele. Insă nu plecă îndată, despărţirea luĭ dură câteva minute şi abia atuncĭ eşi pe uşă când se întoarse Pongraţ cu hârtiile ce trebuiaŭ a fi iscălite.

— E cineva aicí?—Intrebă Müller aşezându-se la biroŭ.

— Numaĭ d. Rozgony,—răspunse Pongraţ.

Apoĭ după puţină şovăială adăugă: —E pentru a patra oară aicí; vă aşteaptă de la ora nouă.

— Nu ar putea să aştepte până mă voiŭ întoarce?

Pongraţ nu răspunse.

Müller nu era de loc curios să ştie ce voeşte d. Rozgony. Era convins că Rozgony venise după acont. Când adineaurĭ trecuse prin sala de aşteptare, şi la întoarcere deasemenĭ. pe când spuse câteva cuvinte luĭ Santay, îl văzu pe Rozgony că aşteaptă în anticameră. Şi deşi era cam înciudat că tot vine să-ĭ bată capul, îĭ trecu supărarea văzând faţa speriată a luĭ Pongraţ. Iĭ plăcu, văzând că şi slugile îl protejaŭ pe acest netrebnic Rozgony.

Şi în timp ce iscăli a douasprezecea scrisoare, se gândĭ, cam pentru ce să trimită pe acest biet bătrân la Sàntay? Pentru ce să silească pe acest bătrân uşuratec, care a îmbătrânit alăturĭ de el, la bancă, să recurgă la substitutul de director şi să se înjosească faţă de tânărul acesta, care ar putea fi fiul săŭ?

Fiindcă Rozgony n'ar aştepta până la întoarcerea sa, asta-ĭ sigur. Şi poate că va răbda împreună cu familia luĭ de foame, dacă nu va primĭ acont până 'n prânz.

— Spune-ĭ să vină înăuntru,—spuse bătrânuluí intendent.

Rozgny apăru în cadrul uşeĭ, aruncând privirĭ cercetătoare asupra directoruluĭ, care era plecat peste foile sale şi nu-şĭ ridicase ochiĭ la înceata luĭ intrare. Ar fi dorit să ştie dacă directorul e în toane bune saŭ rele; nu ştia în ce chip să-şĭ exprime rugămintea: în formă veselă, dojenindu-se blând pe sine însuşĭ saŭ îndurerat, cu glas tremurător, cu faţa desnădăjduită? Işĭ compusese dinainte rugămintea în două felurĭ, nu ştia însă la care să se hotărască. Faţa directoruluí nu spunea nimic.

Cu toate acestea din punctul de vedere al efectuluí şi al profituluĭ, această întrebare nu era uşoară. Rozgony, de timp de nouăsprezece anĭ venea în fiecare lună, uneorĭ chiar şi de două orĭ pe lună, la directorul săŭ, cu câte o cerere.

Cerea: aconturĭ, împrumuturĭ extraordinare cu dobânzĭ. Işĭ scotea înainte leafa lunară, taxa de chirie şi se ruga regulat să nu i se oprească în datorie nimic din leafă.

De-astă dată directorul cum îl simţi, fără a-şĭ ridica ochiĭ de la lucru îĭ spuse scurt şi rece:

— Iar îţĭ trebuesc banĭ, d-le Rozgony?

— D-le director...

— Ia loc.

Rozgony luă loc pe un scaun şi se făcu că priveşte de jur-împrejur prin cameră. Dar nu ştia încotro să îşĭ mişte privirea, mâinile saŭ picioarele.

Müller după câteva minute îşĭ termină lucrul. Se ridică de lângă biroŭ şi-l chemă pe Pongraţ, spre a lua foile iscălite. Apoĭ se aşeză în faţa vizitatoruluĭ săŭ şi-l spuse:

— Vreĭ leafa pentru luna viitoare?

— Da, d-le drector...

— Fără scăderĭ, de sigur?

— Fără scăderĭ aşĭ dori...

— Bine, d-le Rozgony, dar spune, când vor lua sfârşit aceste neregulĭ?

Rozgony îngăimă ceva neînţeles aproape. Directorul însă, îl întrerupse.

— In sfârşit nu maĭ eştĭ copil de azĭ, d-le Rozgony. Ar fi timpul să începĭ o altă viaţă. La un om tânăr, nesocotinţa e o slăbiciune, dar la aşa un flăcăŭ bătrân cu capul încărunţit, e un păcat de moarte.

Müller credea că Rozgony se maĭ poate îndrepta.

— Am fost uşuratec maĭ înainte, se apără Rozgony,—dar acum am familie.

— Tocmaĭ de asta, fiindcă aĭ famile, ar trebui să te gândeştĭ şi la viitor.

— Unuĭ om sărac, familia îĭ dă destul de gândit,—oftă Rozgony.— Abea te întorcĭ, şi copilul s'a făcut mare. Anul trecut nu ştia nicĭ să vorbească încă, iar azĭ îĭ trebue deja pălărie.

Aceste vorbe n'aŭ fost spuse fără intenţie. Naşl fiiceĭ luĭ Rozgony era Müller şi prin urmare Rozgony nădăjduia, că această ţintire nu va rămânea fără efect.

— E mărişoară fata d-tale, d-le Rozgony?—întrebă Müller.

— E de şaisprezece anĭ, d-le director!

UNIVERSITARII NOȘTRI

D-l C. RĂDULESCU-MOTRU

Intre profesorii mai tineri ai Universității noastre, d-l C. Rădulescu-Motru este unul din cei ce s'au afirmat mai cu temeiu ca om de catedră, ca om de știință.

Ținând una din catedrele de filosofie de la Facultatea de litere din Capitală, distinsul profesor s'a ridicat neîncetat în stima colegilor și în respectul studenților.

Director al unor importante publicații periodice de filosofie și de literatură generală, premiat de Academie pentru o însemnată lucrare, d-l C. Rădulescu-Motru a mai găsit timp să se ocupe și cu literatura dramatică și în ultimile două stagiuni ale Teatrului Național din Capitală a dat două lucrări de multă valoare.

— De șaisprezece ani? Zăŭ n'am crezut.

— Dar e așa, d-le director. Vremea trece.

— Fireşte, fireşte. Ei bine, d-le Rozgony, du-te la cassă și spune că ești trimis de mine. Dar te rog, zorește-te de a te regula odată.

Rozgony rosti câteva cuvinte de mulțumire și se depărtă. Müller privi în urma lui, cum se grăbea să-și iee banii!

Iși luă pălăria și o porni către casă. Dar câtva timp nu putu să-i iasă din minte că fata lui Rozgony e de șaisprezece ani.

Cine ar credea? Par'că mai eri a fost, când acest Rozgony veni la dânsul și-i spuse:

— D-le sub-director, vreaŭ să mă căsătoresc. Acordați-mi un congediŭ de o săptămână și o sută de fiorini avans.

Deși era îngăduitor cu el totdeauna, de data asta se cam supărase din cauza frivolității, cu care acesta își anunța căsătoria. Și nu se putu opri de a obiecta:

— Dragă d-le Rozgony, n'am nici un drept de a mă amesteca în afacerile d-tale personale. Dă-mi voe însă a-ți spune, că însurătoarea în împrejurările în cari te afli, e o nesocotință, o prostie.

— Hehe, d-le sub-director!—făcu Rozgony așa se întâmplă de obiceiŭ la ce nevoiași. Iși pierd mințile, nu se gândesc la nimic și dintr'o belea fac două.

— Incaltea are ceva mireasa d-tale? întrebă Müller.

— Are o rochie,—răspunse cinic Rozgony.—Probabil să aibă și două n'am întrebat-o.

Müller gândi că sfatul bun nu strică nici odată, și ajunse puțin mai departe decum ar fi trebuit.

— N'ar fi mai bine să-ți muți acest gând, să cați de n'ai ceva mai bun de făcut?

Lui Rozgony îi sări țandăra.

— Hoho, d-le sub-director, asta e cam prea mult. Ai dreptul de a nu-mi acorda cererea, dar celelalte.. fii bun și le lasă pe mine.

Din asta s'a iscat și un mic conflict între dânșii. Rozgony, dacă se putea, îl ocolea pe sub-director și timp de o jumătate de an nu mai ceru avans. Sărăcia însă, e mare povățuitoare și într'o bună zi, Rozgony se prezentă din noŭ, par'că nimic nu s'ar fi întâmplat.

Müller fireşte se prefăcu c'a uitat totul. Și relațiile lor se îmbunară într'atâta, în cât Rozgony, la nașterea fiicei sale, îl invitase pe d. sub-director să-i fie naș.

— Cum se va numi mititica? —întrebă Müller, cam turburat.

— Cecilia,—răspunse Rozgony.

— Ei, nume are deja, — își zise Müller în gând.

Și ca să mai aibă ceva, îi cumpără o garnitură de unelte de masă de argint. Apoi nu s'a mai ocupat de finișoara sa.

Probabil că nu s'a gândit nici o dată atât de mult la familia Rozgony,—nu prea dispune de timp —ca acuma, când se ducea spre casă la fetița lui bolnavă.

— Ce ticăloasă viață! își zise el, în timp ce în imaginația sa, îl scruta pe Rozgony. Iși aminti că Rozgony era deja vechiŭ funcționar, când veni el la bancă; își aducea aminte de odaia în care i-a fost prezentat. Și iată, Rozgony stă și azi pe treapta cea mai joasă a scărei de rang funcționăresc, de vreme ce pe dânsul hărnicia și sirguința l-a ridicat în fruntea băncei. Amândoui aŭ fost lefteri de bani, când aŭ intrat în serviciul băncei, dar azi în timp ce el e un bărbat cu vază și stăpânul unei frumoase averi, nenorocitul de Rozgony e acelaș de altă dată, care vine în fiecare lună cu o cerere. Hei, fiecare cu destinul săŭ.

Fireşte, el a procedat mai altfel, ca Rozgony. Se căsători abea atunci când își văzu viitorul asigurat. A așteptat până la vârsta de patruzeci și doui de ani, dar nu s'a însurat așa nebunește. Intâiŭ și-a agonisit avere, și abia atunci a căutat să aibă cu cine s'o împartă. Iși luă o fată serioasă, care de asemeni avea o mică avere, și a cărei zestre a ușurat agonisirea zecilor de mii. A deveni avuți: depinde de noi; trebue doar voință și hărnicie, să ne știm stăpâni dorințele și patimile.

Trăsura se opri. Müller urcă repede scara și intră la mica sufe-rindă.

N'avea motive de a fi neliniștit; îngerașul săŭ își privea deja cu interes cărțile cu poze. Și ochiul cel mai scrupulos trebuia să se convingă că a trecut de ori-ce primejdie, că e cu mult mai bine de cum a fost eri, cum a fost azi dimineață.

Doctorul tocmai lua rămas bun de la mica pacientă.

— Nici o primejdie, nici o primejdie, — se grăbi el să liniștească pe întristatul părinte.— Am trecut de toate, suntem în ordine. Peste o săptămână se poate scula, și peste două de va fi vremea frumoasă, mămița va pleca cu dânsa spre sud. In orice caz va fi bine s'o ducă și anul acesta în Cairo; Cairo: e viața. Mămiței deasemeni îi va face bine clima din Cairo. Dar să nu întârziați prea mult; orașul nstru nu-i pentru astfel de domnișoare plăpânde.

Müller strânse mâna medicului și se așeză lângă fiică-sa. Mititica îi povesti ce s'a petrecut de când a plecat la slujbă. Vorbea aproape veselă.... numai de nu l-ar fi privit atât de lung! Alt copil nu obicinuește să privesacă așa; numai cei mari privesc astfel, melancolicii mari, cari se gândesc la lucruri prea serioase.

Astfel trecu vre-o jumătate de oră; Müller voia să se mai întoarcă la serviciu.

In timp ce coborî treptele, se sili să fie liniștit cu desăvârșire și ajungând la poartă, se făcu că aspiră aerul cu aviditate. Insă zadarnic se îmbărbătă singur, nu putea să-și alunge grijile. Pentru ce dorese ei cu atâta încăpățânare Cairul în fiecare an, iar și iar, după orice boală grea și după cea mai ușoară răceală?!...

Ii răsună încă în urechi glasul copilei și voia să alunge de la sine ceea ce-i-a ocupat inima și capul. De ce n'ar fi al săŭ încă câteva momente? Iși trimise înainte trăsura și merse pe jos în lungul străzii luminate de soare.

Cairo!.. Când va lua odată sfârșit asta? Când se va întări fetița lui într'atâta, încât să nu mai trebuiească să tremure în tot momentul pentru viața ei?; Această stare durează de ani de zile. Aproape pe când s'a născut. Și slăbuță de mititică: câte chinuitoare grijì în optzeci ani! Uneori crezuse deja că însfârșit s'a vindecat copila; dar puțină răceală și teama reîncepea. In anii dintâi le închiriase o vilă în orașul Cristina; mai târziu, când își putu permite acest lux, le duse în Riviera; acum însă, de câți-va ani, Cairo e la rând. Are de unde. Le-ar ține pentru totdeauna acolo, dacă s'ar putea hotărî să nu-și vadă fica luni și ani întregi.

Acest copil 'i-a fost totul, i-a fost viața. Iși iubea și nevasta nu putea să dorească o femee mai bună— dar o dureaŭ mereŭ măselele. Și femeile cu dureri de măsele nu fac pe nimeni fericit. De altminteri era un suflet bun.

O, de-ar putea să'și vadă odată fetița puternică și sănătoasă!...

Ceva îl deșteptă din visarea lui. Cum coti în strada Papnevelo, zări o ceată zgomotoasă, veselă. O fată de o frumusețe minunată trecu pe lângă el, cu un grup de ofițeri după dânsa, cărora le comanda: „la dreapta". Eraŭ fel de fel de ofițeri, ulani, artileriști, husari. Fata râdea.

Müller își uită privirea asupra ei o clipă. Fata observă privirea și'l salută pe bătrânul și căruntul domn:

— Sărut mâna, nașule!

Poftim Cecilia Rozgony!

Müller surise.

— O incepe bine, mica amazoană! — își zise în gând, în timp ce înnapoie salutul.

— Pare a fi tot atât de ușuratecă ca și tatăl ei.

In clipa aceasta — pentru ce? cum? nici el nu știa — își văzu în față din noŭ fetița, ce se uita la dânsul lung și melancolic, cu acea privire care par'că ar vedea într'o depărtare mare, mare de tot. Il cuprinse o invidie dureroasă și trebui să se stăpânească din toate puterile ca să nu strige:

— Nu există Dumnezeŭ!

Ceata voioasă trecu cu sgomot pe lângă poarta bisericei, și soarele, acest flăcăŭ puternic și galben care râde de ceea ce noi numim merit, înțelepciune și virtute, zâmbi văzând pe Cecilia Rozgony...

Trad. de **Iosif Șarvary**

DE-APURURI

De-apururi isvorul șoptește
Povești minunate de-aiurea,
Când tainic începe să-și cânte
Cuprinsă de doruri pădurea.

In brazii din deal singurateci,
Când vântul prin vârfuri mai geme,
Imi pare un glas de departe
Ce trece duios să te cheme.

Și 'n tremurul tainic de frunze
Imi pare că plânsete line
Mi-aduc de departe o șoaptă
Și dorul nebun după tine.

Pilești. **C. Popescu-Argeșan.**

SFATURI CASNICE

Desenul sau conteul nu dispare niciodată dacă 'l înmoi în lapte rece. Spre mai mare siguranță, după prima operație, când hârtia e uscată, se repetă tratamentul.

HEINERICH HEINE

ATTA TROLL

(Un vis al unei nopți de vară...)

Strejuit de munți întunecați ce se întrec să atingă cerul și legănat de doinirea cascadelor sălbatice, stă *Cauterets*, orășelul frumos în vale. Casele-i sunt albe și toate aŭ balcoane din care privesc mândre femei cu fețele înflorite de râs...

Și râd din tot sufletul, privind jos pe piața orășelului plină de lume, la un urs și o ursoaică ce joacă după cântecul cimpoiului.

E *Atta Troll* și cu neagra sa femee *Mumma*. Ei joacă mereŭ și lumea îi privește cu ochi mari.

Țeapăn și serios joacă *Atta Troll*, ca și un nobil din Spania totuși nevasta lui blănoasă e lipsită de virtute.

Da, căci adesea îmi pare că joacă chiar Caucanul, ba încă, prin unele mișcări ți-aduce aminte și de dansul: „La grande Chaumière".

Curagiosul ursar care o ține legată de lanț, a luat și el în seamă imoralitatea ei...

Și cu bățul îi trage dese lovituri, că neagra *Mumma* scoate urlete de răsună munții toți.

Ursarul acesta poartă la pălărie șase Madone, menite să-i apere capul de glonț și de păduchi.

De umeri îi atârnă o bucată de postav furată dn altarul unei biserici, colorată în fel și chip, iar dedesuptul ei pândește un cuțit și un pistol.

In tinerețea lui a fost călugăr, mai apoi haiduc și ca să întrunească pe amândouă intră în ceata lui Don Carlos.

Când Don Carlos trebui să fugă cu toți ai lui, și când cei mai mulți dintre Paladini își cătară o meserie mai cinstită, (domnul Schnapphahnski se făcu autor), atunci ursarul nostru, 'cavalerul de altă dată, purcese în lume cu *Atta Troll* și *Mumma*.

Acum joacă urșii pe piețele orașelor înaintea poporului. Pe piața orășelului Cauterets joacă acuma lănțuit *Atta Troll*.

El, care odinioară a locuit ca un prinț în înălțimile din munți, azi joacă în fața lumei neghioabe.

Joacă pentru câte o para, el care se simțea așa de tare pe culmile munților.

Dar când se gândește la trecuta vreme, la pierdutul săŭ regat al pădurilor, atunci gemete surde isbucnesc din pieptul lui,

Care stârnesc râsul lumei... Chiar Julietta râde din balcon de jocul celui îndurerat.

Ea n'are inimă simțitoare, e franțuzoaică și totuși e frumoasă ca o cadră.

Privirea ei e o plasă dulce țesută din raze luminoase în care ușor îți se poate prinde inima și să se svârcole ca un peștișor.

*

Te mișcă ce-i drept mult, când un rege arab de-ai lui *Freiligrath* * bate toba cu atâta ardoare până ce o crapă.

Dar închipuiți-vă un urs care rupe lanțul și se vede liber!...

Cimpoiul și batjocura încetează. Lumea fuge îngrozită... In balcoane damele aŭ pălit ca ceara...

Da!... *Atta Troll*, pe negândite, rupe lanțul sclaviei și în sărituri sălbatice străbate ulițele înguste...

Toți îi fac loc cu politeță—ursul urcă stâncile, privește jos batjocoritor și apoi se pierde printre munți.

Pe locul gol de lume al pieței rămase *Mumma* neagră cu ursarul. Nebun, el își svârlea pălăria pe pământ.

Calcă Madonele în picioare, rupe postavul biseicesc și blestemă,

Tânguindu-se de nerecunoștința cea de urs!... Căci s'a purtat totdea-

---

*) Poet german 1810—1876).

una prietenos cu el, căznindu-se să-l învețe să joace.

Ba și viața i-o cruțase!... I se făgăduise o sută de talerĭ pentru blană!...

Dar asupra bieteĭ *Mumme* negre care încremenise ca o statue în două labe, cade acuma furia răzbunăreĭ. O bate ursarul numind-o regina *Christina* femeia *Munoz* și *Putana*.

Toate acestea se întâmplară într'o zi de vară pe la nămiezĭ. Noaptea ce urmă fu fermecătoare.

O petrecuĭ în balcon lângă Julietta, privind sus tăriile înstelate...

Suspinând, ea îmĭ vorbi: „Ah! Steluțele acestea, se văd mult maĭ frumoase la Paris, iarna, când se reflectă sclipind din noroiul de pe străzĭ!..."

•

Roncevaux! Vale nobilă! auzind numele tău, inima-mĭ tremura și 'n ea reînflorește floarea albastră legendară!...

Vechea lume de imaginĭ de acum miĭ de anĭ, îmĭ apare strălucind în minte. Spiritele mă privesc cu ochĭ așa de marĭ că mă cutremur!...

Aud sgmot de arme, strigăte de luptă! Se războesc Francezii cu Sarazinii... Ce jalnic sună cornul sângerat al luĭ Roland!

In valea Roncevaux, nu departe de stânca pe care Roland a tăiat-o cu sabia, Duranda ca să-și facă drum,

Acolo, printre braziĭ sălbaticĭ, în fundul uneĭ peșterĭ se află vizuina luĭ *Atta Troll*.

Acum el se odihnește în sânul familieĭ de oboseala fugeĭ și a întregeĭ vieți rătăcitoare.

Ce dulce fu revederea! In fundul peșteriĭ își găsi iarăș copiiĭ făcuțĭ cu *Mumma*: patru băețĭ și două fete.

Două fete bălane și linse ca niște fiice de popă, iar băetaniĭ sunt castaniĭ, numaĭ unul, cel maĭ mic, e negru și fără de o ureche.

Acesta era răsfățatul mamiĭ, care jucându-se mereĭ cu el, așa din dragoste, i-a mâncat o ureche.

. . . . . .

Și le povestește *Atta Troll*, câtă lume și câte orașe a văzut în robia luĭ și cât de mult minuna lumea cu dănțuitul luĭ.

Până ce, înflăcărat de amintirĭ, ca să-și convingă copiiĭ că nu-ĭ de fel vanitos ci un jucător renumit,

Se scoală, se înalță pe labele dinapoĭ și începe ca și odinioară să joace Gavota, jocul său favorit.

Muțĭ, cu gurile cască, privesc ursaniĭ la tatăl lor, cât joacă de minunat în bătaia razelor de lună....

•

Atta Troll cu sufletul îndurerat, zace întins pe spate în peșteră și îngândurat își suge laba:

Mumma, Mumma, perla neagră, pescuitu-te-am în marea vieței și tot într'insa te-am perdut!

„Ah! aș vrea odată încă înainte de a muri să-ți maĭ ling odată botul uns cu miere și parfum!

„*Mumma* mea zace însă în lanțurĭ printre oamenii ce se socot stăpânitorĭ lumeĭ.

„Eĭ ne răpesc copiĭ și nevestele, ne omoară și ne vând blănile spunând că astea sunt: drepturile omuluĭ!

„Drepturĭ omenești! cine vĭ le-a dat oamenilor? Rațiunea?... Ea e totdeauna rațională!

„Drepturĭ omenești? cine vĭ le-a dat? Firea? Nu! căcĭ firea nu face nimic nefiresc!

. . . . . .

„Sunteți maĭ bunĭ? De ce? Umblați trufași cu capul sus, dar în-trânsul nu sunt de cât josniciĭ.

„Voĭ sunteți maĭ bunĭ? Pentru că e netedă pielea voastră? Sânteți la fel cu șerpiĭ!

„Oamenĭ, șerpĭ bipezĭ! De aceia purtați voĭ haine, ca în lâna cea furată să vă ascundeți goliciunea cea de șarpe.

„Copilașiĭ meĭ! să vă feriți de aceste creaturĭ. Fetelor! nu vă încredeți hainelor cu pantaloni!!...

„Copile, copilașul meŭ, ultimul vlăstar al puteriĭ mele, pune urechiuța ta la botul meŭ și ascultă bine vorba mea: „Ferește-te de doctrina omenească, căcĭ îțĭ pierzĭ corpul și sufletul. Printre oamenĭ nu poțĭ afla unul cum se cade.

. . . . . .

„Nu te face ateist căcĭ un creator, tot a făcut lumea asta!...

„Pe cer soarele, luna și stelele, cu și fără coadă, sunt reflexul a tot puterniciei luĭ.

„Pe pământ, uscatul și apa sunt ecoul faimeĭ sale. Orice creatură laudă minunile luĭ.

„Până și insecta cea micuță, care ascunsă în barba peregrinuluĭ cutreeră tot pământul, cântă și ea un imn de laudă!!...

„Sus, sub un cort țesut doar din stele, pe un scaun de aur, stă măreț ceatorul lumiĭ: un urs năprasnic.

„Blana luĭ e ca zăpada de albă. Pe cap poartă o cunună de diamante, care luminează tot cerul.

„Pe fața luĭ plutește seninătatea bunătățeĭ și a gândirilor creatoare. La un singur semn al luĭ cu sceptrul sferele încep să cânte...

„Jos la picioare-ĭ zac întins urșiĭ ceĭ sfinți cu câte o frunză de palmier în labă, urșiĭ care cu resemnare aŭ îndurat chinul greŭ pe pământ.

„Câte unul, câte unul prind să se ridice sculați parcă de Sfântul Spirit și iată! joacă toțĭ!...

„Un joc suprem, în care raza iertăriĭ ține locul talentuluĭ și în care inima plină de fericire cată să iasă din închisarea cea blănoasă.

„Oare eŭ, nedemnul *Atta Troll* m'oĭ bucura și eŭ de ertarea păcatelor? Scăpând de chinul pământesc trece-voĭ în împărăția cerurilor?

„Imbătat de voluptatea divină, sub cortul cel țesut din steluțe, voĭ juca și eŭ glorios cu frunza de palmier, înaintea tronuluĭ de aur?...."

(Urmează). **Ricard D. Ioan**

CĂSUȚA MEA

Spunea bunica — de demult
Și 'mĭ plăcea tare s'o ascult —
Spunea bunica de povești,
De lucrurĭ minunate,
De case marĭ împărătești
Și de mândre palate...
Ne povestea cu glasul lin
De gotice castele
Cu bolțĭ, ca cerul cel senin,
Cu feți frumoș prin ele...
Spunea... și eŭ o ascultam
Cu tot sufletul dus
Spre-acele locurĭ... și visam
La a-l soarelui apus,
Cum c'ajungeam să fiŭ stăpân
Unŭ frumos castel,
Și un făt-frumos îmĭ luase mâna
Și'mĭ dase un inel....

. . . . . .

Așa-ĭ copilăria noastră
Sburdalnică, amăgitoare!...
Dar visurile-mĭ de altă-dată
Aŭ o maĭ blândă 'ntruchipare.
Căsuța mea e maĭ frumoasă
Ca cel maĭ minunat castel,
Și făt-frumos nu e maĭ dulce
Și maĭ iubit de cum e El...
Căsuța mea zâmbește 'n soare
Și-atât mĭ-e viața de senină
Că inima, de-o fericire
Ce n'are marginĭ, este plină...

. . . . . .

Când stam în pragul ușeĭ noastre
Privind cum soarele-asfințește
O armonie 'ndepărtată
Ne farmecă și ne răpește...
Și 'n umeda răcoare-a sereĭ
Visând plecată pe al luĭ umăr
De-ar trece clipe făr' de număr
Și zile nepuse scăderei!...

Căsuța mea mică și dragă
Imĭ e castelul din poveste
Și ea va fi viața 'ntreagă
Cuib de iubire—precum este...

Gabriella I. Anastasiu-Vuculescu

SACRIFICIUL

K. Remling

Celebrul profesor de medicină avea o fire distinsă, tăcută și serioasă și iubirea eĭ față de el era maĭ mult o admirațiune și respect filial, decât o pasiune reală.

Dar ea l'a luat totuși în căsătorie, deși el trecuse de patruzecĭ de anĭ și părul iĭ albise pe la tâmple. Ea era singură pe lume și zâmbetul duios și plin de tandreță al ochilor săĭ marĭ și blânzĭ fu pentru ea atuncĭ maĭ mult decât cea maĭ fierbinte privire a unuĭ înamorat plin de pasiune.

Eĭ duseră un traĭ liniștit și plin de armonie timp de douĭ anĭ de zile, în carĭ fură foarte fericiți.

Indată după nuntă el scăpase pentru câteva lunĭ de muncă și grijĭ și a dus-o în lumea mare. El era bogat și știa să întrebuințeze bine acéstă bogăție

El o introduse în societate și se bucura împreună cu dânsa când ea își exprima admirația. El părea că nu cunoștea gelozia.

Zâmbea cu bunăvoință când ea, entusiasmată, admira, în nevinovăția eĭ, ochiĭ frumoșĭ aĭ unuia sau figura elegantă a altuia. Ea dansa bucuros și el iĭ prezenta pe ceĭ maĭ bunĭ dansatorĭ. El făcea totul pentru ea, căcĭ simțea că trebue s'o facă—pentru ca să o despăgubească. Fu o oră dureroasă pentru el când iĭ veni subit această conștiință. Dar el nu se maĭ putea scăpa de ea. El vedea cât de tânără era ea și se gândea la seriositatea pe care a adus-o în viața eĭ, fără să voiască. O voce internă iĭ șopti: «Tu eștĭ un egoist». Și din ziua aceea el suferea din cauza dragosteĭ pe care i-o manifesta inima eĭ recunoscătoare.

Nu trecu mult și el se îmbolnăvi grav. Se infectase pe când trata pe un bolnav de tifos. Și acum, celebrul medic, care dăduse ajutor atâtor suferinzĭ, zăcea lipsit de ajutor pe patul său de durere. Ea îl îngrija cu dragoste și devotament—ca și tânărul său asistent.

Acesta fu începutul.

Eĭ ședeau nopțile lângă patul bolnavuluĭ, care era scuturat de friguri. Și când tânăra femee pica de oboseală și forțele-'ĭ scădeau, tânărul iĭ punea o perină sub cap sau iĭ sprijinea picioarele.

Și ea iĭ mulțumea — printr'o strângere de mână, care din ce în ce devenea tot maĭ puternică și maĭ semnificativă. Odată el iĭ sărută mâna.

Și a doua oară el își apăsă buzele pe părul eĭ, fără ca ea să se opună.

Bolnavul dormea — așa credeau eĭ. Dar inimele lor svâcneau cu putere, fiind-că știaŭ ceea ce fac.

Bolnavul însă nu dormea. Frigurile dispăruseră și el vedea totul. Vedea cum i se urca sângele în obrajiĭ eĭ palizĭ de atâta veghere; vedea cum ochiĭ eĭ obosiți se închideau în fericire, iar pe buze i se ivea un zâmbet dulce. Bolnavul vedea totul și tăcea. El se însănătoșea încet, foarte încet. Dar se alese cu o paralizie a nervilor, care 'ĭ pricinuia durerĭ chinuitoare.

Din cauza aceasta el lua pe furiș morfină—chiar și după ce părăsi patul—fără știrea asistentuluĭ care 'l îngrijea.

— Duceți-vă la preumblare amândouĭ!—zicea bolnavul adesea-orĭ. Trebue să vă întremați. Mi-ați sacrificat sănătatea...

El știa bine că boala sa ceruse și alt sacrificiu, pe care trebuia să'l aducă el însuși. El iĭ trimitea la concerte, la teatru, la serbărĭ... Și eĭ îl ascultau fără nicĭ o obiecțiune.

Intr'o zi el găsi pe masă un bilețel scris de tânărul asistent soțieĭ sale și nu'ĭ fu greu ca să citească printre rândurĭ. El lăsă biletul la locul unde îl găsise, căcĭ cu nicĭ un preț nu voia ca soția sa să afle că el știa totul.

Altădată iĭ auzi șoptind în camera de alăturĭ și schimbând o repede sărutare. Il duru grozav, dar se stăpâni și tăcu.

Și apoĭ sosi cel maĭ chinuitor ceas pentru el— ea 'ĭ mărturisi că iubește pe celalt și se ruga să'ĭ redea libertatea. Și acum se prefăcu că el nu știe nimic. Numaĭ acum înțelese el cât de mult o iubea în sinceritatea eĭ naivă.

— Rămâĭ la mine! — iĭ răspunse el. Sunt bolnav, maĭ bolnav decum credeți voĭ. Cât maĭ am să trăesc staĭ lângă mine...

Era o minciună. El nu maĭ era bolnav. Iĭ revenise puterea și cu ea dorul de a fi a luĭ. Era un ultim termen, pe care și'l punea luĭ și eĭ.

Și ea rămase, scriind celuilalt să nu maĭ vină, căcĭ totul se sfârșise între eĭ. Din ziua aceea ea deveni tristă și melancolică.

Acum înțelese celebrul medic că se poate vindeca trupul, dar sufletul nicĭodată. Și el iĭ dădu libertatea. Aceasta o făcu cu vorbe dulcĭ și cu iubirea nemărginită care isvora din inima sa bună. Dar acum ea era tare, căcĭ sărutându-ĭ mâinele, iĭ zise:

— Rămân la tine, căcĭ trebue, rămân pentru totdeauna!

După treĭ zile el murĭ. Ea nu înțelese, ci sta cu ochiĭ uscațĭ lângă soțul eĭ mort. Ea nu avea pe nimenĭ în lume.

— A murit,— iĭ spuse luĭ,— chiar azĭ a murit.

Și apoĭ iĭ povestĭ despre ultimele săptămânĭ și despre ora din urmă, în care el i-a redat libertatea.

Cu cât vorbea, cu atât începea să răsufle maĭ ușurată; ea păcătuise, se spovedise și se încercase ca să expieze; și mortul o iertase.

Amândouĭ se duseră la patul în care zăcea mortul. După aceea ea se retrase în camera de alăturĭ, pe când el începu să examineze cadavrul.

— Care e cauza morții, îl întrebă ea când intră.

Tânărul medic ezită,

Ea îl privi în față și, înțelegând, zise deodată:

— S'a sinucis?

Medicul făcu un semn afirmativ.

Ea voi să se ridice, dar recăzu în fotoliu,

— El va sta pentru totdeauna între noĭ.

— Tu mi-aĭ spus, zise el cu vocea înecată, că te-a iertat și că ți-a redat libertatea.

Dar ea nu-ĭ maĭ răspunse.

Acum înțelese el, că eĭ nu maĭ puteau trece niciodată peste mormântul dispărutuluĭ,

El plecă să facă tristele formalități pentru înmormântare, maĭ înainte ca căile lor să se despartă pentru totdeauna **C. Scurtu**

Galeria artiștilor românĭ

D-L ARISTIDE ILIESCU

Tânărul pictor și sculptor care își are deschisă acum Expoziția în palatul Ateneuluĭ, d-l Aristide Iliescu, este diplomat al școalelor de belle-arte din Bucureștĭ și München și e profesor de desen la liceul Mihaĭ Viteazul.

Lucrările d-sale au fost totdauna prețuite, în toate expozițiile, ca și în ale soc. «Tinerimea artistică» al căreĭ membru este.

D-l Iliescu este autorul unuĭ monument ce va fi inaugurat anul acesta în com. Potlogĭ, în amintirea celor căzuțĭ în războiul independenței, iar acum, în rotonda Ateneuluĭ, are peste o sută de lucrărĭ originale și câteva reușite copiĭ după maeștri streinĭ.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

INSURAT...

ROMAN DE

CARMEN SYLVA

— URMARE —

De atunci, veniĭ în fie-care zi şi o găseam curagioasă şi tare în singurătatea ei. Nu-ĭ era frică nicĭ chiar de tâlhari, cu toate că nu avea alţĭ protectorĭ de cât pe negresă, un grădinar şi, pentru a se apăra, două pistoale.

Mama nu ştiu multă vreme nimic căcĭ surorei mele îĭ era din ce în ce mai rău. Când află tot ce se petrecuse, fu groaznic. Imĭ spuse că dacă voiam să o fac să moară de supărare, n'aveam de cât să iau de nevastă pe creatura aceea; că ar vrea firește mai bine să mă vadă luând de nevastă o servitoare, fată cinstită, de cât o femee arătată cu degetul de toată lumea. Puţin timp după aceea, ea îmĭ spuse că starea surorei mele se înrăutăţea, că medicii găseau că Sorento nu maĭ e destul de călduros; sfătuiau Egiptul. Nu o crezuĭ. Scos din fire, mi-am închipuit că se înţelesese cu medicii pentru a mă depărta de Lavinia.

Ultima mea vizită la aceasta, fu o oră de agonie. Nu îndrăzneam să-ĭ spun :—Fi nevasta mea. Trebuia să o las singură printre oameniĭ carĭ o respinseseră şi o osândiseră la izolare; ca şi când ar fi fost leproasă.

Lavinia mă privi lung, când îĭ spuseĭ că o să plecăm.

— Mama ta, nu e aşa, Jannino? Mama ta a auzit vorbindu-se de mine. Aĭ fost foarte neprevăzător; reputaţia ta ar putea fi atinsă.

Ce amărăciune în vocea eĭ. Iĭ dăduĭ miĭ de asigurărĭ de nemărginita, neclintita mea dragoste; cum însă m'aĭ fi putut crede ea, când înconjuram toate cuvintele care leagă. Inima mi-era în piept ca un cărbune aprins...

24 Martie.

— Lavinia? Cine e asta? Intrerupse nevastă-mea, aplecată pe umărul meŭ. Tăcuĭ un moment, neputincios de a răspunde şi întorcând repede filele jurnaluluĭ meŭ.

— Lavinia? O fată frumoasă pe care am cunoscut-o altă dată şi pe care vreaŭ să o întrebuinţez în viitorul meŭ roman. Scriŭ câteva note cu privire la ea, de teamă să nu o uit.

Nu vorbiserăm nicĭ odată de Lavinia şi nă atuncĭ.

— De ce nu mi-aĭ spus totul? Mintea mea e ca o carte; nu uit nimic. Ceea ce-mĭ veĭ spune va fi împărţit în atâtea cutioare, unde veĭ putea răscoli în voe. Creerul meŭ e ca o cutie cu sute de despărţiturĭ; totul e la locul luĭ.

Gândeam la vorba luĭ Schumann: Femeia este haosul din care ţâşneşte lumea.

Ce să facĭ cu o cutie în care totul îşĭ are despărţitura numerotată? Am ajuns să-mĭ fie groază de aşa iubire de ordine. De sigur că Nora mi-a disecat deja caracterul; ochiĭ eĭ recĭ m'aŭ examinat, pentru a fi sigură că nu uită nicĭ un amănunt.

Are, afară de aceasta, un oarecare gust artistic şi, sub acest raport cunoştinţĭ întinse. Eram la Londra la un negustor de antichităţĭ. Cu o perfectă siguranţă, deosebea adevăratul de fals şi se tocmea atât în cât îĭ spuseĭ încet :— Bine Nora, aceasta nu se face. Cum se mulţumea să râdă, eşiĭ din magazia şi mă plimbaĭ în faţa uşeĭ, până ce veni să-mĭ ia braţul, încântată de ea singură.

— Nu eştĭ mulţumit? îmĭ zise ea.

— Cum aş fi? Averea mea e destul de mare pentru a-ţĭ satisface capriciile, dacă aĭ voi să cumperĭ tot magazinul acesta. Tocmeala aceasta mă scoate din răbdărĭ.

— Va trebui, văd eŭ, să mă fac omul meŭ de afacerĭ, zise el rizând.

Se ţinu de cuvînt. A pus stăpânire pe casa mea şi socoteşte foarte exact. Intr'una din zile, n'are să vrea să-mĭ dea banĭ, dacă i-aşĭ cere.

După ceaţa de erĭ, azĭ avem o ploae rece. Nora nu se plânge. S'a apucat de nesfârşita eĭ corespondenţă; maĭ întâiŭ însă, mi-a regulat sistematic toate aquarelele şi desenurile.

Multe studiĭ făcute la Sorento, pe care credeam a le fi ars, aŭ eşit astfel la lumină şi chiar câteva schiţe făcute de Lavinia sub conducerea mea. Credeam să-ĭ fac viaţa suportabilă făcându-mă profesorul eĭ. Totuşi, prefera să lucreze singură. Când soseam, mă ducea în grădina umbroasă, la o peşteră tăcută şi adâncă; şi adesea, răzămându-şĭ capul frumos de piatra umedă, cu ochiĭ închişĭ, cu buzele întredeschise şi surîzătoare, îmĭ sorbea cuvintele de dragoste. Fără veste, îşĭ arunca braţele în jurul gâtuluĭ meŭ, mă săruta, şi fugea în acelaşĭ moment. Dacă n'ar fi fost izolată, fără protector, n'aşĭ fi lăsat-o să fugă aşa...

Când a fost să ne despărţim, rămase pe pieptul meŭ, ca o floare ruptă.

— Pentru că mă părăseştĭ, şi tu, puţin îmĭ pasă ce am să fac din mine, Jannino.

— Am să mă întorc.

Se ridică, mă privi în ochĭ şi mişcă din cap.

— Aĭ să te întorcĭ?

— Ţi-o jur.

Un strigăt de bucurie i se urcă în gât şi se stinse într'un suspin.

— De-aşĭ putea, pentru ultima oară în viaţă, să te aud cântând...

Era noapte târzie, stătusem mult timp în grădină, sub cerul înstelat. Ultimul moment sosi. De ce l-aşĭ desorie? Lucrurile aceştea se trăesc, nu se povestesc. Ca unul care doarme şi visează, ca un nenorocit care a zis adio fericireĭ luĭ pentru totdeauna, am plecat în noaptea aceea minunată. Mama mă aşteptase.

— Maĭ eştĭ al meŭ, saŭ te-am perdut, mă întrebă ea.

— Maĭ sunt al tăŭ, însă m'aĭ perdut, îĭ răspunseĭ aspru, şi mă închiseĭ în odae până dimineaţa.

De ce aşĭ maĭ povesti lungile luni pe Nil, cele din urmă licăririĭ tremurătoare ale vieţeĭ surorii mele care se stingea încet, devotamentul, răbdarea nesfârşită a mameĭ, căreia nu-ĭ puteam uşura suferinţa? Nu se plângea nicĭ o dată. Ajungeam câte odată să o urăsc, şi în amărăciunea mea, îĭ spuneam lucrurĭ aspre. O dată, am strigat:

— Pentru că mi-aĭ dat viaţa, crezĭ că aĭ dreptul să mă facĭ nenorocită?

Şi mama nu-mĭ răspunse nimic.

Soră-mea îmĭ vorbea cu o blândeţe supraomenească, pe vreme ce luntrea ne ducea încetişor, de-a lungul Niluluĭ, pe amândoĭ, mână în mână. Voia să meargă totdeauna maĭ departe. Puneam aceasta în seama vre-uneĭ agitărĭ bolnăvicioase, descoperiĭ însă maĭ târziŭ că o făcea pentru mine, pentru ca să mă distrez; cât o muncea dorul de ţară, cât n'ar fi dat să moară sub acoperişul natal.

— Nicĭ unul din noĭ, murmură ea, n'am fost până acum în stare să facem pe mama fericită. Ţie ţi-a rămas sarcina aceasta.

— Mie.

După ce a munit, am reluat îndureraţĭ drumul patrieĭ, cu inimile strânse. Am încercat în mod sincer să trăesc acasă; când a sosit iarna însă, o atracţiune neînvinsă mă târa către Sorento.

— Mamă, lasă-mă să plec la Sud. Nu pot trăi în clima noastră a Nordului.

— Foarte bine, dragul meŭ, merg cu tine. Vreaŭ să revăd oraşele pe unde am fost cu nenorocita mea fată. Am să-ţĭ fiŭ o sarcină, ştiŭ, aĭ să fiĭ însă răbdător pentru întristarea mea.

Femeile care mi-aŭ fost scumpe, fostu-mi-aŭ oare blestemul vieţeĭ?

27 Martie.

Sfârşam aceste ultime rândurĭ, când Nora intră şi mă somă să revăd socoteala bucătăreseĭ, căcĭ era de necrezut. Trebue să spun că mi-e groază să mănânc, să văd mâncând, să aud chiar zicându-se că cineva mănâncă. N'am nicĭ un gust pentru mâncare şi mă simt zilnic scăpat când s'a satisfăcut plicticoasa nevoe de a sta la masă. Nădăjduesc că între alte marĭ descoperirĭ, veacul nostru va face pe aceea de a pregăti hrana absolut trebuincioasă sub forma pilulelor. Şi nevesti-mi i se pare că e un defect de educaţie. Trebue să revăd socotelile bucătăreseĭ eĭ. In fiecare zi e acelaşĭ lucru: supă, carne, peşte, aşa maĭ încolo, ce înghit în silă, ce mă plictisesc, ce îmĭ devin odioase de îndată ce aud vorbindu-se de ele. Dacă văd o femee mâncând, pierde orĭ-ce atracţie în ochiĭ meĭ. Femeile ar trebui să trăiască cu parfumurĭ.

Mă întreb dacă Nora are într'adevăr un suflet, saŭ dacă nu cumva are numaĭ gust şi memorie. E un dicţionar care trăeşte; mă face mereŭ să roşesc de pasiva mea neştiinţă. Căcĭ citesc foarte puţin, maĭ mult partituri de cât cărţĭ şi prefer studiul fisionomieĭ omeneştĭ celuĭ al biografiilor.

Nevastă-mea are o scriitură mare şi hotărâtă. Când şi-a pus în josul uneĭ file semnătura: — Honoria Ewald, — fie numaĭ pe o carte de invitaţie, s'ar zice că e un text de lege. Intr'însa nimic fugitiv nicĭ slab, nicĭ o şovăire. N'are nevoe de sprijin, este totdeauna tare, totdeauna în picioare. E o mare fericire pentru dânsa. Imĭ place maĭ mult însă o slăbiciune maĭ femeiască, ceva maĭ dulce, chiar imperfecţiunea, maĭ bine de cât tăria aceasta neclintită: m'am simţit pururea atras de Magdalena; nenorocirea şi soarta mea aŭ voit-o.

..... Reluarăm decĭ, mama şi cu mine, drumul spre Sorento. Nu s'a învoit să mă lase un moment singur; trebuia să revăd cu dânsa toate locurile carĭ îĭ aminteaŭ de soramea. In sfârşit, fuĭ liber pentru o zi. Alergaĭ la vilă. Nu maĭ era acolo de cât grădinarul

— Unde e stăpâna

— Nu ştiŭ.

— Dar negresa?

— Moartă.

— Moartă, negresa?

— Aŭ omorât-o tâlharii.

— Dar stăpână-ta?

— A omorât pe tâlharĭ.

— Şi apoĭ?

— Apoĭ, s'a dus în spre mare.

— Şi apoĭ?

Doamne, aşĭ fi vrut să-l sguduĭ, să-l fac să iasă din nepăsarea şi din toropeala luĭ. Imĭ fu însă teamă că fiind prea aspru, să nu-l amuţesc cu desăvârşire.

— N'a venit nimenĭ aci, în tot timpul acesta?

— Ba da, a venit un domn.

— Stăpânul?

— Nu, altul.

— Adesea?

— Da, adesea.

— Cine?

— Nu ştiŭ.

— Şi a luat pe stăpână-ta?

— Nu, nu s'a maĭ întors.

— Nu s'a maĭ întors? De ce? Cine era?

— Nu ştiŭ.

— Era de aci?

— Vorbea italieneşte.

— Şi ce-a făcut, după ce a plecat acela, stăpână-ta?

— Se ducea totdeauna pe ţărmul măriĭ.

Cu toate răspunsurile luĭ proaste, ticălosul avea aerul şiret. L-aşĭ fi strâns bucuros de gât.

— A plecat cu corabia?

— Nu, nu cred, nu ştiŭ.

— Dar bine, mizerabile, nu ţi-a poruncit nimic? Nu ţi-a spus nimic?

— Nimic, a plecat.

— Şi n'aĭ căutat-o?

Ezită de astă dată.

— Te întreb dacă n'aĭ căutat-o?

— Nu, o văzusem plecând.

— Mizerabile, unde e?

— Intr'un loc unde nimenĭ n'are să o găsească.

Imĭ fu frig şi cald.

— Nu s'a aruncat în mare?

— Nu, nu asta.

— Nu aĭ nevoe să vorbeştĭ; arată-mĭ cu mâna în ce parte a plecat?

Imĭ arătă o mănăstire de bărbaţĭ clădită în vârful uneĭ stâncĭ care domina coasta.

— Nu a putut să intre în mănăstirea aceea.

— Nu ştiŭ.

Nicĭ acum nu ştiŭ cum, în furia mea, nu l-am sugrumat. Disperat, neputând scoate nimic din gura copiluluĭ celuia şi cu inima plină de gândurĭ amare, mi-am îndreptat calul către mănăstire. Socoteam să fiŭ de astă dată maĭ dibaciŭ în întrebărĭ; lăsaiŭ calul să urce încet coasa râpoasă, pe când eŭ cugetam la intrarea mea în materie.

Rugaiŭ pe fratele portar să-mĭ arate biserica şi biblioteca; căutăm să-l fac să vorbească, însă nu trădă nimic. In sfârşit, ceruĭ să văd ospătăria.

— E ocupată acum, nu poate fi vizitată.

— Ocupată. Aveţĭ vre-o vizită nobilă?

— O! din potrivă, Domnule, o foarte săracă vizită.

— O săracă la ospătărie?

— Săracă de banĭ nu, poate, dar foarte de plâns, foarte de plâns. E o femee.

Inima îmĭ făcu o săritură; credeam că mă sufoc.

— Caut aci pe soră-mea: te rog du-mă la dânsa.

— Mă duc să-ĭ spun maĭ întâi, nu se ştie cum are să vă primească.

Precedându-mă, o luă cu paşĭ micĭ de-a lungul coridoruluĭ, şi deschise cu băgare de seamă uşa uneĭ săliĭ înghetate cu un rând de ferestre fără perdele. Il auzii anunţând un *signor* care vroia să vadă pe *sorella* sa, şi o voce pe care o cunoşteam bine, răspunse, „că nu avea frate"... Când portarul voi să tasă, intraiŭ repede. Cu un ţipăt ascuţit: „Janinno" se ridică de pe fotoliul eĭ, veni şovăind până la mine şi se rostogoli leşinată la picioarele mele.

— Cum poate avea cineva curagiul să sperie astfel o biată femee, în starea aceasta?

— Ce stare?

Lavinia redeschisese ochiĭ şi mă respingea cu amândouă mânile:

— Du-te, Jannino. Pleacă numaĭ de cât. Nu trebue să mă revezĭ. Nu maĭ sunt demnă de tine. Du-te. Eram atât de singură, atât de părăsită; nu maĭ preţuiam nimic nicĭ în ochiĭ meĭ, de când aĭ plecat tu. A! Doamne, cât sufer.

Cine ar descrie ceasurile ce aŭ urmat? Le petrecuĭ lângă patul eĭ, în prada unor de nesuferit chinurĭ morale. Inima îmĭ era înţesată de ură în potriva mizerabiluluĭ care profanase şi înjosise fiinţa aceasta sfântă.

In zoriĭ zileĭ, totul fu foarte liniştit în sala pustie. Un copil mort se născuse, şi Lavinia părea ea însăşĭ moartă. Fără nicĭ un ajutor, veghiasem acea teribilă veghie, căcĭ cel maĭ mic strigăt ar fi trădat pe aceea care voia să rămână neştiută. Când mă încredinţaĭ că trăeşte, îmĭ înşelaĭ calul şi plecaĭ făgăduind să mă întorc seara, pentru a petrece noaptea lângă dânsa.

A se citi urmarea în „Universul Literar" care va apare Duminica viitoare.

GENIILE LUMEI

COMENIUS

— 1592—1671 —

Omenirea în toate timpurile a fost indiferentă și nerecunoscătoare față de oamenii mari, obiectul urei și al dispreţului ei. O soartă identică a avut și Comenius. Mult timp acest mare pedagog a fost uitat și dispreţuit și chiar astăzi puţini sunt acei care să se ocupe de valoarea intelectuală a lui Comenius.

Judecătorul însă cel mai drept este timpul și el va scoate din praful uitărei și va face în demersul vremilor ca acest mare geniu să aibă admiraţinea ce i se cuvine.

Scriitorul francez Michelet vorbește cu un mare entusiasm în scrierea sa întitulată: *Nos fils*, pag. 175 și următoarele.

„*Comenius*, zice Michelet, *a fost un geniu frumos, dulce, roditor și un învăţat universal, primul evangelist al pedagogiei moderne, iar Pestalozzi a fost al doilea.*

El a trecut prin mii de obstacole, de piedici, devotându-se în decursul lungei sale vieţi instrucţiunei poporului. Din vârsta cea mai fragedă a avut o atracţie spre studii, consacrându-i-se cu un zel nespus de mare.

Comenius a scris două zeci de opere și a instruit în două zeci de orașe. Dintre toţi pedagogii el a avut concepţiunea cea mai clară de ceea ce trebue să fie instrucţiunea primară.

El a determinat, sunt aproape trei sute de ani de atunci, cu o preciziune aproape matematică diviziunea diferitelor grade ale instrucţiunei.

El a definit esact câteva din legile esenţiale ale artei de a instrui.

Comenius a aplicat la pedagogie principiile logicei moderne. El a fost, precum ne spune Michelet, cel mai talentat geniu al educaţiunei.

Inspiraţia baconiană. Destinul pedagogiei a fost legat de soarta generală a știinţei. Orice progres știinţific a avut un răsunet în educaţie.

Când un geniu filosofic a schimbat legile căutărei adevărului, apar alte genii pedagogice, cari la rândul lor schimbă toate regulele instrucţiunei. La o logică nouă corespunde în totdeauna o pedagogie nouă. Filosoful Bacon pe la începutul secolului al șaptesprezecelea, a deschis minte căi cu totul necunoscute gândirei știinţifice. In locul muncei abstracte spirituale, în locul comparaţiunei sterile și cu totul aridă din propoziţii și cuvinte, ce alcătuia arta silogismului, autorul scrierei „*Novum Organum*, care a fost filosoful Bacon, a fost studiarea concretă a realităţei și studierea vie și roditoare a naturei.

Mecanica raţionamentului deductiv fusese înlocuită prin esplicarea mai înceată și mai pacientă a faptelor.

Nu mai era vorba de a analiza principiile admise pe drept sau pe nedrept ca adevăruri absolute, nici de a fi iscusit de a conduce silogismul, ca pe o moară de vânt, care de cele mai multe ori se învârtește degeaba fără să macine câtuși de puţină făină.

Trebuia dar să se deschidă ochii la privelișta universului, prin intuiţie, observaţie, experienţă, inducţie spre a pătrunde secretele și spre a-i determina legile.

Trebuia dar de a seridica treptat la cunoașterea lucrurilor celor mai simple și la descoperirea adevărurilor celor mai generale și a întreba natura sau mai bine a cere de la natură să-i descopere, tot ceea ce sufletul omenesc în gândurile sale solitare, în contemplaţiile sale n'a fost în stare să i le descopere. Privind de aproape această revoluţie știinţifică, atât de considerabilă din punctul de vedere al cercetărilor observatoare ce aveau să schimbe faţa știinţei, ea cuprindea în sine și o revoluţie pedagogică.

Nu rămânea nimic alta de făcut de cât să se aplice chiar pentru desvoltarea inteligeţei și pentru punerea în contact cu lucrurile principiile propuse de regulele lui Bacon pentru cercetarea adevărului. Legile inducţiei știinţifice sau a procedărei spiritului de la particular la general puteau să devină legi pentru educaţiunea sufletului.—Nu mai e vorba de principii abstracte la început, cari să fie impuse, dar de fapte, de lucruri intuitive, câștigate prin observaţie și verificate prin experienţă; mersul lucrurilor naturei trebue să fie observat într'un mod mai fidel, iar în ordinea progresivă a studiilor trebue să fie o înaintare circumspectă de la ideile cele mai simple și cele mai elementare la adevărurile cele mai grele și mai complicate; e vorba de cunoașterea lucrurilor în locul analizei cuvintelor. Acesta era caracterul nouei instrucţiuni. Cu alte cuvinte era cu putinţă de a face pe copii să urmeze, pentru a-i conduce să cunoască și să înţeleagă adevărurile deja găsite ce alcătuesc baza instrucţiunei elementare, aceeași metodă pe care Bacon o recomanda învăţaţilor pentru decoperirea adevărurilor cunoscute.

Traducerea maximelor logicei baconiene în regule pedagogice pe care a încercat să o facă Comenius, a adus numirea acestui pedagog de *părintele metodei intuitive.*

Comenius a fost nutrit de citirea principiilor lui Bacon, căruia-i seamănă nu numai prin ideile sale dar chiar prin graiul său plin de imagini și alegorie.

Chiar titlul uneia din scrierile lui Comenius *Didactica magna (Marea Didactică)* ne reamintește titlul uneia din scrierile lui Bacon: *Instauratio magna.*

A. Vântul

PROVERBE

Cu 'ncetul, cu 'ncetul departe ajungi.

Să stăm strâmb și să judecăm drept.

Până nu faci foc, fum nu iese.

La părul lăudat să nu te duci cu sacul mare.

Nu te saturi mâncând, ci lingând.

Cine are piper mult, pune și'n nămat.

Ilustraţia noastră colorată

Infiorătoarea dramă din Roma

Cetitorii noștri au aflat din ziarul «Universul» știrea înfiorătoarei drame petrecută săptămâna trecută la Roma.

Un tânăr locotenent, Paterno, care întreţinea relaţiuni cu contesa Trigona, din una din cele mai însemnate familii romane, și-a asasinat amanta cu lovituri de cuţit și apoi a încercat să se sinucidă trăgându-și un foc de revolver în cap.

Nefericita contesă a murit imediat, pe când locotenentul asasin n'a făcut de cât să se rănească și va scăpa cu viaţă.

Nu mai puţin, toată opinia publică italiană este defavorabilă locotenentului, care va fi tradus înaintea tribunalelor.

Ilustraţia noastră colorată din prima pagină reprezintă scena asasinatului, după datele ce ne-au fost trimise de corespondentul din Roma al «Universului».

DIN HAZUL ALTORA

Femeie de casă

Bărbatul.—De ce ești supărată, drăguţă?

Nevasta.—Cum să nu fiu? Știi bine că 'mi conduc gospodăria după trei cărţi: «Gospodina econoamă», «Economia în menaj» și «Cum se poate ţine casa cu puţină cheltuială». Cu toate astea nu știu cum se face, dar de-abia suntem la 15 ale lunei și nu mai am nici un ban din ce mi-ai dat de cheltuială pentru menaj pe toată luna.

JOCURI

ȘARADĂ

de d. I. S. Deiacorcea, loco

Intâia parte
Curge departe
Sub un cer veșnic tot azuriu,
Unde 'i viaţă, nici gând de moarte,
Nimic pustiu.
Cea următoare
E o spânzurare,
O viaţă dulce, un simplu rai,
Când se ivește cerescul soare
Colo pe plai.
Intreg cuvântul
Il are sfântul,
Il are lumea și tu și eu.
L'avem cu toţii, întreg pământul,
Ușor și greu.

Deslegarea ghicitoarei din «Universul Literar» No. 8 este:

Semenul său

Persoanele cari prin tragere la sorţi, au câștigat câte unul din cele 10 volume bibliotecă, acordate ca premii, sunt următoarele:

București: d-na Maly Bank, d-nii Bébé Petrescu și Al. Ștefănescu, d-rele Hermine și Lucia Gassé, Cristina Stăncescu și Stela Ionescu.

Câmpina.— d. Casimir Bilinski.

Focșani.— d. D. Dimitriu.

Drăgășani.— d-ra Artemiza Pascalopol.

Gara Ziblea.— d-rele Elena și Eugenia Dobrescu.

Casă de Sănătate

SPECIALA PENTRU

BOALE de FEMEI

— SUB DIRECŢIA —

Doctorului I. KIRIAC

Chirurg primar, șeful serv. de gynecologie al spitalului Filantropia

SECŢIE SEPARATĂ pentru BĂRBAŢI

(hemoroide, hernii, tumori, calcule vesicale, stricturi uretrale, etc.

Strada Sf. Ionică 8, în dosul Teatrului Naţional

— TELEFON 2/96 —

PASTA de dinţi 1 leu **BUCOL** APA de GURĂ 1 leu 50

SĂPUN DE TOALETĂ

„FLORA"

De o calitate ireproșabilă, foarte bine parfumat, catifelează mâinele și tenul. Bucata lei 1.25.

V NDECAŢI BEŢIA

înainte ca beţivul să înfrângă legea

Vindecaţi-l înainte ca alcoolul să fi distrus sănătatea, puterea și averea lui, sau ca moartea sa fi făcut imposibilă vindecarea lui.

COOM este un surogat pentru alcool și efectul lui este că beţivul va detesta băuturile spirtoase.

COOM este cu totul nevătămator și efectul lui este atât de eficace, în cât persoanele cele mai încinate beţiei nu devin nici odată recidive.

COOM este cea mai nouă invenţiune care știinţa a produs-o în această privinţă, și-a scăpat până acum mii de oameni din nevoi, mizerie și ruină.

COOM este un preparat care se disolvă ușor, și care spre exemplu poate fi pus de către menageră în Cafeaua bărbatului, fără ca acesta să simţă ceva. In cele mai multe cazuri, el nici nu știe pentru ce nu mai poate să suporte deodată spirtul, și crede, că aceasta este efectul unei prea mari consumaţii, așa cum nu mai putem mânca o mâncare din care am gustat prea des.

COOM ar trebui să dea fie-care tată fiului său, studentului înainte de a cădea la examen; căci, chiar dacă nu este dedat beţiei, alcoolul totuși slăbește creerul.

In general ar trebui fie-care, care nu se poate abţine de alcool, să ea o dosă de **COOM**. Acesta este cu totul nevătămător. Persoana își conservă sănătatea și economisește foarte mulţi bani, pe cari i-ar fi cheltuit altfel pentru vin, bere, ţuică sau rachiu.

Contrafacerile sunt pedepsite. — Preparatul **COOM** costă **10 lei** și se trimite contra plăţii anterioare sau contra ramburs numai prin:

Coom Institut, Copenhaga, 346 F., Danemarka

Scrisorile sunt de francat cu **25 bani** și cărţile postale cu **10 bani**

Reclama e sufletu comerciului

UNIVERSUL LITERAR
Cupon No. 9.

NOUILE MARI PREMII

OFERITE DE ZIARUL

„UNIVERSUL"

ABONAȚILOR SĂI, CU INCEPERE DE AZI

O NOUA VILA LA SINAIA

„Vila Theodora", construită anume pentru tragerea viitoare, pe str. I. C. Brătianu, în poziția cea mai splendidă din localitate.

Un salonaș modern
compus din:
1 canapea, 2 fotoliuri, 4 scaune și o masă de mijloc, foarte elegant, cumpărat dela fabrica de mobile de artă, *I. Brezoi*, calea Rahoveĭ, 50, unde se găsește în permanență o bogată și aleasă expoziție de mobile de toate genurile.

UN DORMITOR
DE BRONZ
de mare valoare, cumpărat dela *Industria metalică «Marcu»*, Bulevardul Elisabeta, No. 8.

O garnitură de mobilă
PENTRU INTRARE
compusă din:
1 canapea, 4 scaune, 2 fotoliuri și o masă, cumpărate dela cunoscutul magazin de mobile de trestie și bambu, *Litman*, str. Lipscani, 3.

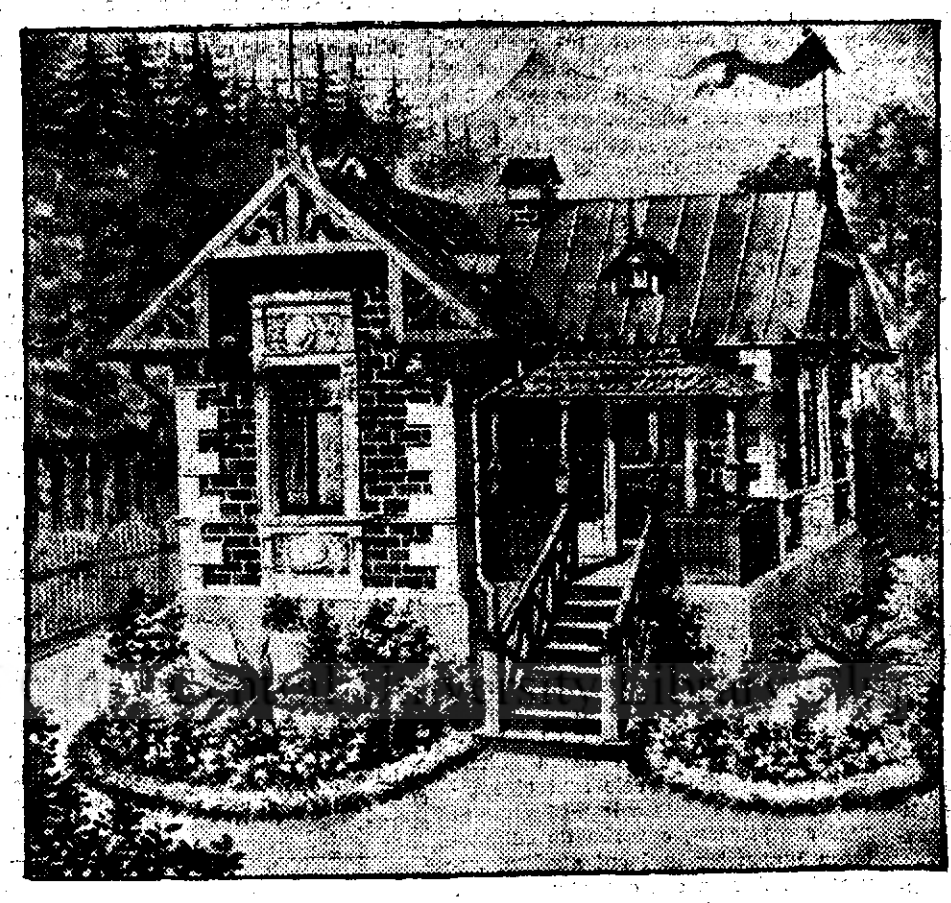

Un dormitor de lemn fin
construit în marea fabrică de mobile de lemn *Marin V. Gănea*, șoseaua Mihai Bravul, No. 37 și str. Șerbănică, 10. Sucursala calea Victoriei, No. 107.

O scórță românéscă
și o
bluză (ie) de mătase
dela *Bazarul Național* de țesături românești de sub conducerea doamnelor Cosco și Dutescu, calea Victoriei, 110, cel mai eftin și mai bine asortat magazin în toate felurile de lucrări românești din pânză, lână și mătase.

Un salonaș de bambu
cumpărat dela cunoscuta fabrică de mobile în acest gen, *E. A. Pucher*, calea Victoriei, 148. Sucursala Bulevardul Elisabeta, No. 18, la «Cometa Haley».

O dormeză, două fotoliuri și un paravan artistic

lucrate în vechiul atelier de tapițerie *Ioan Niculescu*, str. Câmpineanu, 31

O pendulă de stejar afumat și o tavă argintată cumpărate de la magazinul de încredere *Schmidt & Strafulat* calea Victoriei No. 53.

O bicicletă, o pușcă de vânătoare și un pistol automat, cumpărate de la marele magazin de biciclete și arme *B. D. Zissmann*, calea Victoriei 44.

Un gramofon, o vioară, un flaut și o harmonică cumpărate de la cunoscutul magazin de muzică *Jean Fedeř*, calea Victoriei 54.

1 pendulă de perete și 6 lingurițe de argint suflate cu aur cumpărate de la cunoscutul magazin *«Ceasornicăria Colței»*.

O Splendidă Rochie albă lucrată artistic în ajururi.

O dormeuză, 2 fotoliuri și un paravan artistic, lucrate în vechiul atelier de tapițerie «Ioan Niculescu», strada Câmpineanu No. 31.

1 ceasornic de aur, cu trei capace, pentru bărbat.

1 brățară de aur 14 kt., cu 5 perle fine.

2 ceasoarnice de aur pentru doamnă.

1 inel de aur cu rubin, pentru bărbat.

1 pereche de cercei cu diamante și rubine Capuchon, de o mare valoare.

O frumoasă și prețioasă broșă.

Un inel de aur 14 kt. pecetar pentru bărbat.

6 ceasoarnice remontoir de argint cu 3 capace

1 ceasornic de metal emailat.

Un binoclu fin.

6 ceasoarnice remontoir, de metal.

1 elegantă compotieră argintată, de mare valoare

Două aparate economice de încălzit, inventate de d. căpitan Castano.

50 cutii de cremă, pudră și săpun „FLORA" în cutii speciale, făcute anume pentru abonații noștri.

20 plachete argintate reprezintând fotografiile Regelui și Reginei, comandate anume pentru premii.

Toți acei cari se abonează cu începere de azi, mai primesc gratuit și un volum din **Memoriile Regelui Carol I.**